

РЕЦЕНЗИЯ

***от доц. Недялка Иванова Маврудиева, доктор – член на научно жури
съгласно Заповед на Ректора № ЗП- 255/13.03.2025***

***Относно: официална защита на дисертационен труд за присъждане
на ОНС „Доктор“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и
спорт, професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма
„Теория и методология на спортната наука“***

Тема на дисертационния труд:

***Въздействие на спортно-подготвителните игри в приобщаваща среда
върху развитието на ученици със специални образователни
потребности в началната училищна възраст***

Докторант: Полина Арази

Научен ръководител: проф. Майя Николова, доктор

Полина Арази е за вършила НСА „В. Левски“ бакалавър – учител по физическо възпитание и спорт и треньор по волейбол и магистър по АФА. Тя е била национална състезателка на България и Израел по волейбол. От 2012 работи като учител по физическо възпитание и спорт в основно училище „ Мерхавим“ – Израел, което определя и избора на тема в представения труд.

Въпросът и грижата за психо-физическото здраве и социализация на хората, и в частност на децата със специфични потребности е от съществено социално и икономическо значение, както за самите лица, така и за обществото като цяло. Грижата за хората със специфични потребности и неравностойно положение говори и за общественото, и икономическо развитие на съответната държава. В колкото по-ранен етап започнат грижите за децата със специфични потребности, толкова по-лесна ще бъде тяхната адаптация и социализация в обществото. Училищната среда, обучението по физическо възпитание и спорт поставят основите и предоставят незаменими възможности в това направление. Безспорно игрите със своите специфични особености и педагогическо съдържание са основно и незаменимо средство за обучение и възпитание при децата. В

този смисъл можем да определим разглежданата тематика, като актуална и значима за теорията и практиката.

Представеният от докторанта труд е структуриран съгласно стандартните академичните изисквания - постановка на проблема, цел, задачи и методология на изследването, изводи, препоръки, литература и приложения. Общият обем на труда е 152 стр., включително седем приложения. Онагледен е с 31 фигури и 12 таблици, анализирани са 121 литературни източника и два интернет сайта.

Първа глава – Постановка на проблема е представена в четири основни направления.

Историческа ретроспекция относно развитието на специалното образование и влиянието му върху качеството на живот. Проследена е системата и организация на обучението в специалните училища на деца с увреждания в различните държави, в т.ч. България, Франция, Израел, Унгария.

Проследени са хронологично законови промени довели до съвременната система на обучение на децата със специални потребности в Европа и САЩ.

Подробно са представени актуалните три основни модела за интегриране на деца със специални нужди в образователната система в Израел. Изяснен е понятийният апарат *интегрирано, включващо и приобщаващо обучение/образование*.

Анализирани са особености на обучението и образованието при деца и подрастващи със специални педагогически нужди.

Специално внимание е отделено на характеристиката на уврежданията и особености в развитието на децата от аутистичния спектър, какъвто е и основният състав на децата със СОП в представеното изследване.

Разгледано е влиянието на адаптираната физическа активност и игровата дейност върху развитието на децата със СОП.

Можем да обобщим - в първа глава на представеният труд е представена многопосочна информация по разглежданата тематика, представени са различни национални практики от Европа и света, изяснен е понятийният апарат, специфичните методически изисквания, ролята на адаптираната физическа активност и в частност на игрите, като средство за физическо възпитание при деца със СОП, както и становищата на редица автори по изследваната проблематика. Изложената информация

говори за добрата информираност и задълбочени знания на докторанта по изследваната проблематика.

В края на първа глава докторанта логично формулира и своята работна хипотеза:

Разработването и внедряването (прилагането, апробирането) в заниманията по физическо възпитание на специализирана методика, базирана на средствата на спортно-подготвителните игри, (подвижни игри) ще повиши нивото на физическите качества и специфичните двигателни умения на 7-8-годишни израелски деца със специфични образователни потребности, обучавани в приобщаващата среда на началното училище.

Втора глава – Цел задачи и методология на изследването.

Подробно и коректно в съответствие с темата са представени целта, задачите, обекта и предмета на изследване, методиката и организация на изследване, както и подробно е описана приложената методика, тестове и математико-статистическите методи за обработка на данните от реализирания спортно-педагогическия експеримент. Изследването е проведено с общо 28 ученика на 7-8 година възраст, 8 от които са със специфични потребности. Приложена е тестова батерия, която включва 12 показателя в три основни направления:

- ✓ за установяване на нивото на физическото развитие – 3 основни морфологични признака;
- ✓ за установяване на нивото на физическата подготвеност - 4 спортно-педагогически теста;
- ✓ за разкриване на особеностите на специфичните двигателни умения на момчетата от изследваната съвкупност – 5 тестови упражнения.

Считаме, че по-подробно представяне на приложените подвижни игри във втора глава или в приложение би повишило стойността на представената работа.

Трета глава – Резултати и анализ.

Подробно са анализирани средните стойности и вариативност на изследваните признаци в трите направления в началото и края на спортно-педагогическия експеримент. Установено, е че вследствие на приложената методика, за времето на експеримента са настъпили положителни промени в нивото на развитие и хомогенността на всички наблюдавани признаци.

Установена е значимостта на разликите между учениците със СОП и тези без дефицити. Проверката на значимостта на признаците за физическа подготвеност показва, че въпреки настъпилите промени те са незначими (тъй като t-критерий заема стойности между 0,64 и 1,93). Единственото изключение е по отношение на издръжливостта, при която след приключването на експеримента не съществуват значими различия между децата със СОП и техните съученици без здравословни проблеми.

Проверката на значимостта на наблюдаваните промени в нивото на специфичните двигателни умения на изследваните момчета със СОП показва, че са настъпили значими положителни промени само при един от признаците (уменията на децата да боравят с топката на място). На базата на установените резултати и задълбочения анализ докторанта предлага и аргументирано коригиране на методиката.

Съществена част от изследването е оценката на различните признаци, характеризиращи нивото както на физическото развитие и на физическите качества, така и на специфичните двигателни умения на децата със СОП. Индивидуалните оценки по всеки от показателите, както и средните сумарни оценки дават точна представа за нивото на развитие на всяко от изследваните лица със СОП и предоставя възможност за обосновано планиране на средствата и методите за бъдеща работа. Разработени са индивидуални оптимационни модела с препоръки за бъдещата работа.

В следващият раздел на труда подробно е представена фактурната структура на физическото развитие, физическата подготвеност и специфичните двигателни умения на изследваните момчета със СОП. Изведени са 5 основни фактора, които обясняват много висок процент от изходната дисперсия (93,56%) на представеното изследване. Изведените фактори и задълбоченият анализ също дават конкретна информация, която може да подпомогне бъдещото планиране.

Изведените изводи и препоръки са логично следствие на задълбочения анализ. Подчертано, е че направените констатации, изводи и препоръки са валидни за изследваната съвкупност.

Приложената документация е съобразена с правно-нормативните изисквания на процедурата.

Авторефератът отразява същността и структурата на дисертационния труд.

Представени са две публикации свързани с тематиката на доктората.

Заклучение:

Представеният труд е оформен и онагледен отлично и предоставя научно обоснована информация с практическа стойност за работата с деца със СОП в условията на училищна среда. С подчертан приносен характер бихме могли да определим: разработената и апробирана в условията на училището собствена методика за интегрирано обучение на деца със СОП, както и представените анализи, които безспорно обогатяват теорията и практиката в изследваната област. Това ми дава основание с убеденост да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Полина Луканова Арази ОНС „доктор“ в професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“.

София

07.04.2025

Рецензент:

доц. Недялка Маврудиева, д-р

REVIEW

by Assoc. Prof. Nedyalka Ivanova Mavrudieva, PhD – member of the scientific jury according to the Order of the Rector No. ZP- 255/13.03.2025

Regarding: official defense of a dissertation for obtaining of the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 7. Health and Sports, professional field 7.6. Sports, doctoral program "Theory and Methodology of Sports Science"

Topic of the dissertation:

Impact of sports-preparatory games in an inclusive environment on the development of students with special educational needs in primary school age

PhD student: Polina Arazi

Scientific supervisor: Prof. Maya Nikolova, PhD

Polina Arazi graduated from the National Sports Academy "V. Levski" with a bachelor's degree - a teacher of physical education and sports and a volleyball coach, and a master's degree in APA. She was a national volleyball player of Bulgaria and Israel. Since 2012, she has been working as a teacher of physical education and sports at the primary school "Merhavim" - Israel, which also determines the choice of topic in the presented work.

The issue and care for the psycho-physical health and socialization of people and in particular children with special needs is of significant social and economic importance, both for the individuals themselves and for society as a whole. Care for people with special needs and disadvantaged situations also speaks about the social and economic development of the respective country. The earlier the care for children with special needs begins, the easier their adaptation and socialization in society will be. The school environment, physical education and sports training lay the foundations and provide irreplaceable opportunities in this direction. Undoubtedly, games, with their specific features and pedagogical content, are a fundamental and indispensable means of training and education for children. In this sense, we can define the topic under consideration as relevant and significant for theory and practice.

The work presented by the PhD student is structured according to standard academic requirements - statement of the problem, goal, tasks and methodology

of the study, conclusions, recommendations, literature and applications. The total volume of the work is 152 pages including seven applications. It is illustrated with 31 figures and 12 tables, 121 literary sources and two Internet sites are analyzed.

Chapter one - statement of the problem is presented in four main directions.

A historical retrospective on the development of special education and its impact on the quality of life is presented. The system and organization of education in special schools for children with disabilities in different countries are traced, including Bulgaria, France, Israel, Hungary.

Legal changes that led to the modern system of education for children with special needs in Europe and the USA are chronologically traced.

The current three main models for integrating children with special needs into the educational system in Israel are presented in detail. The conceptual apparatus of integrated, inclusive and inclusive training/education is clarified.

Features of training and education of children and adolescents with special pedagogical needs are analyzed.

Special attention is paid to the characteristics of disabilities and features of the development of children on the autism spectrum, which is the main composition of children with special educational needs in the presented study.

The influence of adapted physical activity and play activities on the development of children with special educational needs is examined.

We can summarize that in the first chapter of the presented work, multi-directional information on the topic under consideration is presented, various national practices from Europe and the world are presented, the conceptual apparatus, specific methodological requirements, the role of adapted physical activity and in particular games, as a means of physical education for children with special educational needs, as well as the opinions of a number of authors on the researched issues are clarified. The presented information speaks of the good awareness and in-depth knowledge of the PhD student on the researched issues.

At the end of the first chapter, the PhD student logically formulates his working hypothesis:

The development and implementation (application, testing) in physical education classes of a specialized methodology based on the means of sports-preparatory games (mobile games) will increase the level of physical qualities and specific motor skills of 7-8-year-old Israeli children with specific educational needs, educated in the inclusive environment of primary school.

Chapter two – purpose, tasks and methodology of the study.

The purpose, tasks, object and subject of the study, the methodology and organization of the study are presented in detail and correctly in accordance with the topic, as well as the applied methodology, tests and mathematical-statistical methods for processing data from the implemented sports-pedagogical experiment are described in detail. The study was conducted with a total of 28 students aged 7-8, 8 of whom have specific needs. A test battery is applied, which includes 12 indicators in three main areas:

- ✓ to establish the level of physical development - 3 main morphological signs;
- ✓ to establish the level of physical fitness - 4 sports and pedagogical tests;
- ✓ to reveal the features of the specific motor skills of the boys from the studied population - 5 test exercises.

We believe that a more detailed presentation of the applied outdoor games in the second chapter or in an appendix would increase the value of the presented work.

Chapter three – results and analysis.

The average values and variability of the studied signs in the three directions at the beginning and end of the sports-pedagogical experiment were analyzed in detail. It was established that as a result of the applied methodology, positive changes in the level of development and the homogeneity of all observed signs occurred during the experiment.

The significance of the differences between students with special educational needs and those without deficits was established. The examination of the significance of the signs of physical fitness shows that despite the changes that occurred, they are insignificant (since t-criteria takes values between 0.64 and 1.93). The only exception is in terms of endurance, in which after the end of the experiment there are no significant differences between children with special educational needs and their classmates without health problems.

The examination of the significance of the observed changes in the level of specific motor skills of the studied boys with special educational needs shows that significant positive changes occurred in only one of the signs (the children's skills to handle the ball on the spot). Based on the established results and the in-depth analysis, the PhD student also proposes a reasoned correction of the methodology.

An essential part of the study is the assessment of the various signs characterizing the level of both physical development and physical qualities, as well as the specific motor skills of children with special educational needs. The individual assessments for each of the indicators, as well as the average assessment, provide an accurate picture of the level of development of each of the studied individuals with special educational needs and provide an opportunity for justified planning of the means and methods for future work. Individual optimization models with recommendations for future work have been developed.

The next section of the work presents in detail the factor structure of physical development, physical fitness and specific motor skills of the studied boys with special educational needs. 5 main factors have been derived, which explain a very high percentage of the initial variance (93.56%) of the presented study. The derived factors and the in-depth analysis also provide specific information that can assist future planning.

The conclusions and recommendations drawn are a logical consequence of the in-depth analysis. It is emphasized that the findings, conclusions and recommendations made are valid for the studied population.

The attached documentation complies with the legal and regulatory requirements of the procedure.

The abstract reflects the essence and structure of the dissertation work.

Two publications related to the topic of the doctoral thesis are presented.

Conclusion:

The presented work is excellently designed and illustrated, and provides scientifically based information with practical value for working with children with special educational needs in the school environment. With a significant contribution character we could define: the developed and tested in the school conditions own methodology for integrated education of children with special educational needs, as well as the presented analyses, which undoubtedly enrich the theory and practice in the researched area. This gives me reason with conviction to propose to the esteemed learned jury to award Polina Lukanova Arazi the scientific and educational degree "doctor" in the professional field 7.6. Sport, doctoral program "Theory and Methodology of Sports Science".

Sofia
07.04.2025

Reviewer:
Assoc. prof. Nedyalka Mavrudieva. PhD